

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально–науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів та економічної безпеки

07/03-367М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань і самостійного вивчення
навчальної дисципліни «Макрофінансовий аналіз»
для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою
«Фінанси, банківська справа та страхування»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
денної та заочної форм навчання

Рекомендовано науково-
методичною радою з якості
ННІ економіки та
менеджменту
Протокол № 1 від 03.09.2025 р.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до виконання практичних завдань і самостійного вивчення навчальної дисципліни «Макрофінансовий аналіз» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Мельник Л. М., Мельник Л. В. Рівне : НУВГП, 2025. 47 с.

Укладачі: Мельник Л. В., д.е.н., професор кафедри фінансів та економічної безпеки; Мельник Л. М., к.е.н., доцент кафедри трудових ресурсів і підприємництва.

Відповідальний за випуск: Мельник Л. В., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів та економічної безпеки.

Керівник групи забезпечення спеціальності:

Кондрацька Н. М., к.е.н., доцент кафедри фінансів та економічної безпеки.

Шифр попередньої версії МВ: 06-03-308М

© Л. В. Мельник,
Л. М. Мельник, 2025
© НУВГП, 2025

1. Загальні вказівки

1.1. Загальні рекомендації до вивчення дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Макрофінансовий аналіз» є формування аналітичного мислення фахівця з фінансів, оволодіння методами і прийомами аналізу макрофінансових показників, дослідження їх взаємозв'язку задля розв'язання комплексних економічних проблем.

Після вивчення даної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні отримати *компетентності*:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК 03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК 04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач

СК 11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

СК 12. Здатність ідентифікувати проблемні аспекти та обґрунтовувати пріоритетні напрями покращення функціонування державних, корпоративних фінансів, фінансів домогосподарств, фінансової системи в цілому.

СК 13. Здатність застосовувати інноваційні підходи в сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку.

У процесі викладання курсу передбачено формування таких *програмних результатів навчання*:

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР12. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у фінансовій сфері діяльності

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПР18. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПР19. Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань.

ПР24. Вміти визначати та обґрунтовувати шляхи вдосконалення механізму функціонування державних, корпоративних фінансів, фінансів домогосподарств, фінансових

ринків та покращення фінансового стану суб'єктів господарювання.

Після вивчення теоретичного та практичного матеріалу, виконання розрахункової роботи студенти складають залік.

1.2. Навчально-методичні матеріали дисципліни

Під час вивчення дисципліни студентам рекомендується користуватись наступними літературними джерелами:

Базова література:

1. Національна економіка : підручник / Б. Ф. Заблоцький. 2-ге видання, стереотипне. Львів : «Новий Світ-2000», 2025. 582 с.

2. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка : підручник : у 2 кн. / за ред. С. Панчишина і П. Островерха. Львів : Апірі, 2020. 123 с.

3. Макроекономічний аналіз : навч. посіб. / М. С. Бріль, О. М. Кліменко, М. А. Мащенко та ін. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 275 с.

Допоміжна література:

4. Банківська система: підручник / М. Крупка, Є. Андрушак та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. М. Крупки. 2-ге вид., переробл. і доповн. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2023. 524 с.

5. Бюджетно-податкова безпека (у схемах і таблицях) : навч. посіб./ за ред. Г. В. Миськів. Львів : ЛьвДУВС, 2021. 276

6. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / Ватаманюк-Зелінська У. З., Ситник Н. С., Сташишин А. В., Круглякова В. В. Л. : Видавництво «Магнолія», 2021. 511 с.

7. Міжнародні розрахунки і валютні операції : навч. посіб. / Зянько В. В., Єпіфанова І. Ю., Мельничук Д. П. Вінниця : ВНТУ, 2021. 106 с.

8. Карлін М. І., Проць Н. В., Борисюк О. В., Публічні фінанси : навчальний посібник; за ред. д.е.н., проф. М. І. Карліна. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2023. 358 с.

9. Національна економіка : підручник для здобувачів ступеня бакалавра / С. О. Тульчинська, О. О. Кожемяченко,

Н. Л. Кузьмінська, М. В. Шашина ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2024. 359 с.

10. Melnyk, L. Analysis of innovative development and overcoming challenges of post-war Ukrainian economy (Аналіз інноваційного розвитку та подолання викликів повоєнної економіки України). / Pavelko O., Antoniuk O., Malchuk M., Skakovska S. *E3S Web of Conferences*, 2024, 558, 01031 https://www.e3s-conferences.org/articles/e3sconf/abs/2024/88/e3sconf_iscmee2024_01031/e3sconf_iscmee2024_01031.html (SCOPUS)

11. Мельник Л. М., Кондрацька Н. М., Ярута Н. А. Проблеми та перспективи управління державним боргом в сучасних умовах. *Вісник НУБГП. Економічні науки*. 2023. № 4. С.171–181 URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/29952/>

12. Larisa Melnyk. Optimization Model of Structural Allocation of Financial Resources in the Pension System of Ukraine. (Оптимізаційна модель структурного розподілу фінансових ресурсів у Пенсійній системі України). / Nataliia Kondratska, Vita Havryliuk, Volodymyr Rudyk and Svitlana Burdeniuk. *Review of Economics and Finance*, 2022, 20. P. 216–228. URL: <https://refpress.org/ref-vol20-a26/> (SCOPUS)

13. Мельник Л. М., Дума В. Л., Кондрацька Н. М. Роль бюджетної безпеки у забезпеченні стабільності фінансової системи України. *Вісник НУБГП. Економічні науки*. 2022. № 4. С. 90–100. URL: <https://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ/issue/view/86>

14. Фінанси, гроші та кредит : навч. посіб. / Політило М. П., Хома І. Б., Чубка О. М., Ярошевич Н. Б., Якимів А. І. Львів : Новий світ 2000. 2022. 236 с.

15. Радіонова І. Ф, Усик В. І. Макроекономічний аналіз : конспект лекцій. Київ : КНЕУ, 2015. 147 с.

16. Фінансова безпека держави: навч. посіб. / Ситник Н. С., Гукалюк А. В., Стасишин А. В., Слобода Л.Я. Львів : ЛНУ імені Івана Франка. 2024. 680 с.

2. Теми та зміст дисципліни

Тема 1. Методологічні основи макроекономічного аналізу

1. Методологія аналізу національної економіки.
2. Зв'язок макроекономічного аналізу з іншими науками.
3. Види макроекономічного аналізу
4. Передумови формування структури національної економіки.

Глосарій:

Державне регулювання економіки – цілеспрямована діяльність держави на правових, економічних і соціальних передумовах, необхідних для ефективного функціонування ринкового механізму та мінімізації його негативних наслідків.

Індекс людського розвитку (ІЛР) – сукупний показник рівня розвитку людини в країні, який можна приймати за кількісну оцінку якості життя. Інструменти національної економіки – теоретико-методологічні підходи до аналізу стану, факторів, проблем, закономірностей, тенденцій, параметрів розвитку системи та розроблені на цій основі заходи та засоби реалізації макроекономічних господарських рішень, що слугують інтересам країни та її населення.

Макроекономіка – галузь економічної науки, що досліджує закономірності функціонування та тенденції розвитку національної економіки в цілому, а також інструменти та методи її регулювання.

Макроекономічний аналіз – відстеження явищ, що відбуваються в економіці, визначення їх можливих наслідків і впливу на розвиток національної економіки.

Національна економіка – складна господарська, соціальна, організаційна, науково-технологічна система, яка має сукупний економічний ефект, що складається з окремих її потенціалів, накопичених у процесі свого функціонування.

Об'єкт національної економіки – господарська система країни на всіх її рівнях.

Предмет національної економіки – соціально-економічні процеси, що проявляються в закономірностях обсягів, темпів і пропорцій розвитку.

Структура національної економіки – сукупність історично сформованих стійких, здатних до відтворення функціональних взаємозв'язків між різними одиницями національної економіки.

Суб'єкт національної економіки – органи управління національною господарською системою країни, її галузей і регіонів, що реалізують ті функції, цілі та завдання, які поставлені перед національною економікою як наукою і областю національної практики господарювання.

Сукупний економічний потенціал національної економіки – сукупна здатність галузей національної економіки виробляти економічні блага за конкретний час. Завдання для самодіагностики

Контрольні запитання:

1. Визначте поняття «національна економіка».
2. Виділіть рівні національної господарської системи країни.
3. Визначте об'єкт, предмет, суб'єкт національної економіки. Поясніть дане визначення.
4. Визначте поняття «виробничий потенціал національної економіки».
5. Визначте поняття «людський потенціал національної економіки».
6. Визначте поняття «ресурсний потенціал національної економіки».

Тестові завдання:

1. Національна економіка будь-якої країни:

- а) має сукупний економічний ефект, що складається з окремих її потенціалів, накопичених у процесі функціонування;
- б) має природно-ресурсний, виробничий, трудовий, науковий, технологічний та інші потенціали;

в) перетерплює постійні структурні, організаційні й інші зміни, обумовлені особливостями її господарської системи і закономірностями розвитку;

г) усі відповіді правильні.

2. У національній економічній системі будь-якої країни найбільшу значущість має:

а) макроекономічний рівень;

б) мікроекономічний рівень;

в) мезоекономічний рівень;

г) усі рівні мають однакову значущість.

3. Теоретико-методологічні підходи до аналізу стану, факторів, проблем, закономірностей, тенденцій, параметрів розвитку системи та розроблені на цій основі заходи та засоби реалізації макроекономічних господарських рішень, що слугують інтересам країни та її населення – це:

а) предмет національної економіки;

б) інструментарій національної економіки;

в) суб'єкт національної економіки;

г) об'єкт національної економіки.

4. Індекс людського розвитку складається з таких показників, як:

а) здоров'я та довголіття, що вимірюються показником очікуваної тривалості життя за народження;

б) доступність освіти, що вимірюється рівнем грамотності дорослого населення та сукупним валовим коефіцієнтом охоплення освітою;

в) гідний рівень життя, що вимірюється обсягом ВВП на душу населення згідно паритету купівельної спроможності;

г) з показників а), б), в).

5. Державну економічну політику визначають:

а) соціальні проблеми суспільства;

б) безробіття та інфляція;

в) цілі макроекономіки;

г) ВВП на душу населення.

6. Структура кожної національної економіки:

а) є постійною та незмінною, що дозволяє державі прогнозувати соціально-економічні й екологічні дії;

б) постійно змінюється та трансформується під впливом НТП, що сприяє виникненню нових галузей і сфер економіки;

в) корегується державою за необхідністю;

г) підтримується державою у постійному стані для збереження галузей, що виробляють товари та послуги для експорту.

7. За якою моделлю економічного розвитку функціонує національна економіка України:

а) германською, тому що вона найбільш доцільна для європейських країн;

б) шведська, тому що її основою є соціальна політика;

в) комплексна, шведсько-германська;

г) своя модель, яка ще формується?

8. Серед яких країн за ІЛР знаходиться Україна:

а) з дуже високим рівнем, тому що в Україні високий відсоток населення має вищу освіту;

б) з високим рівнем;

в) з середнім рівнем, тому що в Україна не вирішені всі питання соціальної безпеки;

г) Україна не бере участі в даному статистичному аналізі?

9. В Україні основним видом економічної інфраструктури є:

а) ринкова;

б) соціальна;

в) галузева;

г) немає правильної відповіді

Завдання для розрахунків:

Завдання 1. У таблиці наведено індекси споживчих цін в Україні за 10 років. На основі даних таблиці проаналізуйте падіння або зростання рівня життя населення України.

Індекс споживчих цін в Україні за 2015 – 2024 рр.

Роки	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
%	143,3	111,4	113,7	109,8	104,1	105,0	110,0	126,6	105,1	112,0

Завдання 2. Порівняйте та проаналізуйте стан економік Польщі, Німеччини, Швеції й України за ВВП на душу населення

згідно з паритетом купівельної спроможності в динаміці за три останні роки. Дайте розширену аргументацію та наведіть можливі причини відставання України.

Тема 2. Аналіз ефективності формування, розподілу та використання фінансових ресурсів на макрорівні

1. Сутність фінансових ресурсів та основні завдання аналізу бюджетних ресурсів.

2. Структурно-динамічний аналіз доходів бюджету

3. Структурно-динамічний аналіз видатків бюджету.

4. Аналіз показників забезпечення країни бюджетними ресурсами.

Глосарій:

Безповоротні доходи держави – власні доходи держави.

Бюджетна класифікація – групування доходів та видатків бюджету за відповідними ознаками, що забезпечує загальнодержавну і міжнародну порівнянність бюджетних даних

Бюджетне асигнування – повноваження, надане розпоряднику бюджетних коштів відповідно до бюджетного призначення на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів з конкретною метою в процесі виконання бюджету.

Бюджетне зобов'язання – будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому.

Бюджетне обмеження уряду – різниця між видатками бюджету та податковими доходами, яка повинна дорівнювати сумі змін монетарної бази й обсягу державних облігацій на руках у населення.

Бюджетний дефіцит – ситуація, коли видатки бюджету перевищують його доходи.

Бюджетний профіцит – ситуація, коли доходи бюджету перевищують видатки.

Бюджетне регулювання – це щорічний перерозподіл загальнодержавних централізованих ресурсів між різними ланками бюджетної системи з метою збалансування бюджетів нижчого рівня.

Державний бюджет – основний загальнодержавний фонд централізованих коштів, за допомогою якого держава концентрує певну частину валового внутрішнього продукту і централізовано розподіляє на розвиток національної економіки, для соціального захисту населення, утримання органів державної влади й управління, оборону країни.

Державні видатки – це безперервне використання державою коштів з бюджету, позабюджетних фондів і власних коштів державних підприємств, об'єднань і організацій на цілі, що підтверджені законом про бюджет, позабюджетними фондами, нормативними актами уряду, міністерств і відомств і статутами підприємств і організацій.

Дефолт – відмова держави від зобов'язань за боргом.

Поворотні доходи держави – державні позики, за користування якими потрібно виплачувати відсотки і які мають бути повернуті в призначений угодою строк.

Контрольні запитання:

1. Дайте розгорнуте пояснення поняттю «державний бюджет».
2. Визначте поняття «державні витрати», охарактеризуйте їх основні види.
3. За рахунок чого формуються доходи державного бюджету України? Дайте розширену відповідь.
4. Визначте категорії державних видатків, докладно поясніть свою відповідь.

Тестові завдання:

- 1. В Україні державний бюджет на кожний фінансовий рік:**
- а) розглядається Верховною Радою;
 - б) затверджується як Закон;
 - в) розглядається Кабінетом міністрів і затверджується як Закон;

г) відповіді а) і б).

2. В Україні державні видатки на кожний фінансовий рік:

а) підтверджені Законом про бюджет;

б) підтверджені позабюджетними фондами;

в) підтверджені нормативними актами уряду, міністерствами і відомствами;

г) усі відповіді правильні.

3. В Україні доходи держбюджету формуються в основному за рахунок:

а) різних податків і зборів;

б) позик від МВФ та інших зовнішніх позик;

в) коштів від приватизації держмайна;

г) коштів від перепродажу енергоносіїв за кордон.

4. Державний борг для будь-якої країни:

а) є ознакою кризової ситуації;

б) необхідний, якщо країні бракує власних коштів на швидке виведення економіки з важкого стану;

в) є інвестиціями в розвиток нових виробничих галузей;

г) усі відповіді правильні.

5. Дефіцит державного бюджету для населення будь-якої країни:

а) є майже непомітним;

б) є суттєво помітним унаслідок виникнення інфляції;

в) є значним унаслідок необхідності підвищення податків;

г) відповіді б) і в)

6. Бюджетне регулювання — це:

а) регулювання доходів та видатків Державного бюджету

б) перерозподіл грошових коштів між різними ланками бюджетної системи.

в) перерозподіл грошових коштів між різними адміністративно-територіальними районами.

г) усі відповіді правильні

7. Хто здійснює бюджетне регулювання:

а) Верховна Рада.

б) Міністерство фінансів.

в) Кабінет Міністрів України.

г) кожний представницький орган щодо бюджетів нижчого рівня.

8.Виконання державного бюджету здійснює:

- а) Верховна Рада України;
- б) Міністерство фінансів України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) вірної відповіді немає.

9. Проект Державною бюджету на наступний рік складає:

- а) Верховна Рада України;
- б) Міністерство фінансів України;
- в) Кабінет Міністрів України;
- г) вірної відповіді немає.

10. Бюджет України — це:

- а) державний бюджет;
- б) місцевий бюджет;
- в) бюджет розвитку;
- г) консолідований бюджет.

Завдання для розрахунків:

На основі даних сайту <https://openbudget.gov.ua/local-budget?id=2600000000> провести аналіз забезпеченості місцевих бюджетів фінансовими ресурсами Для аналізу використовувати наведену нижче таблицю.

Аналіз забезпеченості регіону бюджетними ресурсами

№	Найменування	Алгоритм розрахунку	Роки			Темп росту, %
			1	2	3	
Вихідні дані						
1	Доходи бюджету, млрд. грн	-				
2	Доходи бюджету власні, млрд. грн	-				
3	Витрати бюджету , млрд.грн	-				
4	Податкові доходи , млрд. грн	-				

5	Трансферти , млрд. грн	-				
6	Чисельність населення, тис. осіб	-				
7	Доходи бюджету (без трансфертів) млрд. грн					
<i>Розрахункові показники</i>						
1	Коефіцієнт участі МБ у формуванні ЗБ України, %	Показує співвідношення між доходами МБ (без трансфертів) та доходами ЗБУ				
2	Рівень виконання місцевих бюджетів, %	Показує співвідношення між фактичними надходженнями до МБ та їх плановими величинами				
3	Рівень податкових надходжень, %	Характеризує частку податкових надходжень у структурі доходів МБ				
4	Коефіцієнт бюджетного покриття, %	Показує яка частина видатків МБ фінансується за рахунок його доходів (без трансфертів)				
5	Коефіцієнт фінансової залежності, %	Показує, яка частина видатків МБ покривається за рахунок надходжень від міжбюджетних трансфертів				
6	Коефіцієнт автономії, %	Показує частку власних доходів у загальних доходах місцевого бюджету				
7	Коефіцієнт дотаційності, %	Показує частку міжбюджетних трансфертів у загальних доходах МБ				
8	Коефіцієнт податкової самостійності, %	Показує частку власних податкових надходжень у загальній сумі податкових надходжень МБ				
9	Коефіцієнт бюджетної результативностігрн/чол	Характеризує яка величина доходів МБ (без урахування трансфертів) припадає на одного мешканця регіону				
10	Коефіцієнт відносної бюджетної	Характеризує рівномірність залучення доходів до МБ з розрахунку на одного				

	результативності %	мешканця та визначається як співвідношення коефіцієнта бюджетної результативності даного регіону до середнього значення по Україні				
11	Коефіцієнт бюджетної забезпеченості населення, грн/чол.	Характеризує яка величина видатків МБ припадає на одного мешканця регіону.				
12	Коефіцієнт відносної бюджетної забезпеченості населення, %	Характеризує рівномірність забезпечення населення бюджетними послугами та визначається як співвідношення коефіцієнта бюджетної забезпеченості даного регіону до середнього значення по Україні				

Тема 3. Аналіз грошово-кредитного ринку

1. Аналіз грошової маси та швидкості обігу грошей
2. Аналіз пропозиції грошей та грошової бази
3. Аналіз вартості грошей
4. Аналіз інфляційних процесів в країні.

Глосарій:

Грошова база – консолідований показник резервних грошей банківської системи, на основі якого через грошовий мультиплікатор формується пропозиція грошей.

Грошовий мультиплікатор – величина множника (коефіцієнта), на яку збільшується кількість грошей в обігу внаслідок операцій на монетарному ринку.

Грошовий ринок – сектор ринку, на якому здійснюється купівля - продаж грошей як специфічного товару, формуються попит, пропозиція та ціна на цей товар.

Девальвація – знецінення національної грошової одиниці порівняно з іноземною валютою чи міжнародними валютно-розрахунковими одиницями.

Дефляційна політика включає ряд методів обмеження платоспроможного попиту через фінансово-бюджетний і кредитно-грошовий механізм.

Інфляція – знецінення грошей внаслідок надмірної їх емісії та переповнення каналів обігу грошовою масою.

Ревальвація – підвищення курсу вартості національної валюти щодо іноземних чи міжнародних валют.

Купівельна спроможність грошей – кількість товарів, робіт, послуг, які можна придбати на грошову одиницю

Номінальна процентна ставка – рівень ставки, який фактично склався на ринку.

Пропозиція грошей – сукупність загальноприйнятих засобів платежу в економіці.

Попит на гроші – попит на реальні грошові залишки, або, іншими словами, це величина грошових залишків, визначена з урахуванням їхньої купівельної спроможності.

Реальна процентна ставка – номінальна ставка, скорегована на рівень інфляції.

Тестові завдання :

1. Пропозиція грошей, визначена як M_1 включає в себе:

- а) готівку в обігу і банківські депозити;
- б) готівку в обігу і строкові депозити;
- в) готівку в обігу і банківські резерви;
- г) готівка в обігу.

2. Грошова база — це:

- а) готівка обігу і банківські депозити;
- б) готівка обігу і резерви банків;
- в) строкові депозити і банківські резерви;
- г) готівка в обігу.

3. Якщо грошова база — B , норма резервування депозитів — rr , а відношення готівки до депозитів — cr , тоді пропозиція грошей визначається як:

- а) $((rr+1) / (rr+cr)) * B$;
- б) $((cr+1) / (rr+cr)) * B$;
- в) $((rr+cr) / (rr+1)) * B$;
- г) немає правильної відповіді

4. Коли Центральний банк купує на відкритому ринку державні цінні папери, це веде до:

- а) збільшення грошового мультиплікатора;
- б) збільшення відношення готівки до депозитів;
- в) збільшення грошей в обігу;
- г) ніяких змін не відбувається.

5. В банк А покладено депозит 10 тис. грн. Норма резервних вимог 20%. Цей депозит збільшить обсяг позичок, які надасть банк на:

- а) 2 тис.грн.
- б) 8 тис. грн.
- в) 40 тис. грн.
- г) 10 тис.грн.

6. Норма обов'язкових резервів:

- а) встановлюється з метою обмеження грошової маси та підтримки ліквідності банків;
- б) запроваджується як засіб, що обмежує вилучення грошей з вкладів;
- в) все вище перераховане вірно.
- г) немає правильної відповіді.

7. Як потрібно змінити норму обов'язкових резервів, якщо необхідно збільшити масу грошей в обігу:

- а) підвищити;
- б) знизити;
- в) інше;
- г) норма обов'язкових резервів не впливає на грошову масу.

8. Якщо норма обов'язкових резервів становить 100 %, то величина мультиплікатора поточних рахунків дорівнює:

- а) 0;
- б) 1;
- в) 10;
- г) 0,1.

9. Мультиплікатор поточних рахунків визначається за формулою:

- а) $m = 1 / r$;
- б) $m = cr + 1 / cr + rr$;

в) $m = 1 / rr$;

г) немає правильної відповіді

10. Облікова ставка це:

а) норма доходу, який стягує комерційний банк з позичальника;

б) норма доходу, який стягує один банк з позички, наданої іншому банку;

в) норма доходу, який стягує ЦБ з комерційних банків за позички

г) ставка, за якою комерційні банки надають кредит.

11. Ринок грошей відрізняється від ринку капіталів тим, що:

а) ринок грошей є складовою частиною ринку капіталів;

б) строками обігу активів;

в) обсягом купівлі-продажу;

г) вони нічим не відрізняються.

12. Реальна процентна ставка залежить від номінальної ставки наступним чином:

а) більша номінальної ставки на рівень інфляції;

б) дорівнює номінальній ставці;

в) менше номінальної на рівень інфляції.

г) немає правильної відповіді

13. Сьогоднішня дисконтована цінність грошей через один рік визначається за формулою:

а) $1 / (1 + C)^n$;

б) $1 / 1 + C$;

в) $-B + F / 1 + C$.

г) немає правильної відповіді

14. Якщо темпи інфляції випереджають темпи зростання кредитної ставки, то:

а) реальна процентна ставка знизиться;

б) реальна процентна ставка підвищиться;

в) на реальну процентну ставку рівень інфляції не впливає;

г) реальна процентна ставка не пов'язана з рівнем інфляції.

15. Агрегатний індекс інфляції визначається за формулою:

а) $I_a = \sum p_1 q_1 / \sum p_0 q_1$;

б) $I_a = \sum p_1 q_0 / \sum p_0 q_0$;

в) $I_a = \sum p_1 q_1 / \sum p_0 q_0$.

г) немає правильної відповіді

16. Оголошення державою знецінених паперових грошей недійсними це:

а) девальвація;

б) ревальвація;

в) нуліфікація;

г) деномінація.

17. Темп інфляції визначається за формулою:

а) $T_i = I_1 - I_0 / I_0$;

б) $T_i = I_1 - I_0 / I_1$;

в) $T_i = I_0 - I_1 / I_0$.

г) немає правильної відповіді

Завдання для розрахунків:

Задача 1. Кошти на рахунках комерційного банку характеризуються наступними даними (тис. грн.)

№ п/п	Найменування	Сума
1	Кошти в депозитах до запитання в іноземній валюті	7,6
2	Кошти в строкових депозитах	13,3
3	Кошти в касі банку	2,5
4	Кошти на поточних рахунках підприємств	53,5
5	Кошти в облігаціях, емітованих банком	6,1
6	Кошти в депозитах до запитання в національній валюті	3,9

Визначити величину $M_0 - M_3$

Задача 2. На основі даних таблиці визначити величини: M_0 , M_1 , M_2 , M_3 .

№ п/п	Найменування	Сума
1	Кошти в касах підприємств	5,3
2	Кошти на кореспондентському рахунку в НБУ	15,9
3	Кошти в депозитах до запитання	11,4

4	Кошти на поточних рахунках підприємств	15,0
5	Кошти в цінних паперах	3,9

Задача 3. На основі наведених даних визначити середню купюрність банкнот

Вартість купюр	5	10	50	100	200	500	1000
Частка купюр в загальній кількості	0,04	0,05	0,06	0,2	0,5	0,1	0,05

Задача 4. Баланс банку має вигляд:

Актив (тис. грн.)		Пасив (тис. грн)	
Кошти в касі	10	Вклади до запитання	150
Резерви	40	Строкові депозити	25
Кредити видані	175	Власні кошти	50

Норма обов'язкового резервування становить 10%. Визначити обов'язкові резерви, надлишкові резерви, кредитний потенціал банку та банківської системи.

Задача 5. Комерційний банк має на поточних рахунках 100 тис. грн. і підтримує необхідний рівень резервів. Норма обов'язкового резервування становить 10%. Підприємство поклало на поточний рахунок 50 тис. грн. готівкою, які банк вирішив зарезервувати. Визначити величину обов'язкових та надлишкових резервів банку.

Задача 6. НБУ зменшив норму обов'язкового резервування з 10 до 5 %. Величина депозитів в банківській системі 500 млрд. грн. Визначити зміну пропозиції грошей.

Задача 7. Визначити грошовий мультиплікатор та мультиплікатор поточних рахунків, якщо норма обов'язкового резервування становить 10 %, норма фактичного резервування 20 %, відношення готівки до депозитів 30 %.

Задача 8. Баланс банку має вигляд : тис. грн..

Актив	Пасив
Резерви 30	Депозити 80
Кредити надані 50	

Норма обов'язкового резервування становить 15 %. Визначити кредитний потенціал банку та банківської системи

Задача 9. В банківській системі з'явився новий вклад 200 млн. грн.. Норма обов'язкового резервування 10 %. Визначити можливу зміну грошової маси.

Задача 10. Норма резервування депозитів складає 30%, а відношення готівки до депозитів 40%. Грошова база дорівнює 200 млрд. дол. Визначити пропозицію грошей.

Задача 11. Норма резервування депозитів 40%. Коефіцієнт депонування 50%. Грошова база дорівнює 250 млрд. дол. Визначити пропозицію грошей, величину депозитів та готівки в обігу.

Задача 12. Визначити сьогоднішню дисконтовану цінність долара (СДЦ) через 2 роки, якщо:

- а) Процентна ставка є постійною і становить 8%.
- б) Процентна ставка є постійною і становить 10%.
- в) Процентна ставка цього року становить 10%, а наступного 8%.

Задача 13. Інвестору пропонують два варіанти надходження грошей (тис. грн.):

	Сьогодні	Через 1 рік	Через 2 роки
Платіжний потік А	100	100	-
Платіжний потік В	20	100	100

Який з двох варіантів найбільш вигідний для інвестора при ставці 5%? При ставці 15%?

Задача 14. Підприємство виробляє товари А, В, С, Д. Розрахувати зміну цін по окремих товарах та в цілому, якщо:

Вироби	Ціна базового періоду, грн.	Ціна звітного періоду, грн.	Кількість, од.
А	1,5	1,9	50
В	2,6	2,7	20
С	3,1	3,9	10
Д	4,8	5,5	30

Тема 4. Аналіз показників активності фондового ринку

1. Сутність фондового ринку та організація його діяльності.
2. Види цінних паперів, що обертаються на фондовому ринку.
3. Розрахунок основних показників ринкової активності акцій.
4. Розрахунок дивідендів за акціями.
5. Розрахунок основних показників вартості облігацій.

Глосарій:

Акція – цінний папір, що свідчить про вкладення капіталу в акціонерне товариство та право на отримання доходу у вигляді дивідендів.

Облігація – борговий фінансовий інструмент, за яким емітент гарантує відшкодування інвесторові його номінальну вартість в передбачений термін з виплатою фіксованого відсотка.

Фінансовий ринок – складний інституціональний механізм, що дозволяє ефективно перетворювати заощадження в інвестиції, тим самим включаючи в господарський оборот тимчасово вільні грошові кошти.

Фондовий ринок – механізм за допомогою якого формуються попит і пропозиція цінних паперів і визначається їх ціна.

Цінні папери – грошові документи, які засвідчують право власності інвестора на фінансові активи емітента.

Тестові завдання:

1. Основне завдання фінансового ринку:

- а) перетворювати заощадження на інвестиції;
- б) включати в господарський оборот тимчасово вільні грошові кошти;

в) організація системи інституціональних відносин між різними учасниками фінансового ринку;

г) усі відповіді правильні.

2. Для створення фінансового активу найбільшу значущість має:

а) утворення заощаджень;

б) акумулювання заощаджень;

в) процес створення фінансового активу;

г) усі рівні мають однакову значущість.

3. Біржовий фінансовий ринок є:

а) переважно вторинним ринком;

б) переважно міжнародним ринком;

в) переважно первинним ринком;

г) переважно фондовим ринком.

4. Історично багатство сім'ї Ротшильдів пов'язане з битвою під Ватерлоо (18 червня 1815 р.), за результатами якої Англія отримала статус першої держави Європи, а Ротшильди – перших банкірів континенту. Ротшильди, через заздалегідь налагоджену систему зв'язку, отримали інформацію щодо перемоги герцога Веллінгтона під Ватерлоо у війні з Наполеоном за декілька годин за інших учасників торгів Лондонської фондової біржі. Уявіть себе на місці Ротшильдів і дайте відповідь на запитання: що б ви робили, маючи на руках цінні папери (ЦП) Англії і Франції, в умовах фондової біржі:

а) продавали французькі ЦП;

б) продавали англійські ЦП;

в) купували французькі ЦП;

г) купували англійські ЦП.

5. Ринкова ціна облігації формується з урахуванням:

а) її прибутковості;

б) поточної відсоткової ставки на грошово-кредитному ринку;

в) терміну її погашення;

г) усі відповіді правильні.

6. Цінний папір, що випускається разом з привілейованими акціями чи облігаціями та дає право власнику (протягом установленого в ньому терміну) на

купівлю простих акцій даного емітента за обумовлену ціну, – це:

- а) опціон;
- б) варрант;
- в) ф'ючерс;
- г) усі відповіді правильні.

7. Акція — це:

а) цінний папір, який засвідчує право власника на частку власності акціонерного товариства;

б) письмове боргове зобов'язання, яке надає його власнику право вимагати від боржника сплати визначеної в ньому суми;

в) цінний папір, який засвідчує право власника на отримання його номінальної вартості у встановлений термін зі сплатою фіксованого відсотка;

г) вірної відповіді немає.

8. Курсова вартість акції — це:

а) ціна, за якою випускається акція;

б) поточна ціна, яка визначається на фондовому ринку;

в) ціна, яка вказана на цінному папері;

г) вірної відповіді немає.

9. Облігація — це:

а) цінний папір, який засвідчує право власника на частку власності акціонерного товариства;

б) письмове боргове зобов'язання, яке надає його власнику право вимагати від боржника сплати визначеної в ньому суми;

в) цінний папір, який засвідчує право власника на отримання його номінальної вартості у встановлений термін з сплатою фіксованого відсотка;

г) вірної відповіді немає.

10. Власник облігації:

а) є членом акціонерного товариства;

б) не являється членом акціонерного товариства;

в) не має права голосу при вирішенні питань діяльності акціонерного товариства;

г) вірної відповіді немає.

Завдання для розрахунків:

Задача 1. Вам пропонують зробити капіталовкладення у облігації державної позики. На фондовому ринку представлені:

дисконтні облігації з погашенням за номіналом 1000 грн через три роки та ставкою дисконтування 5 %. Ринкова ціна даних облігацій 800 грн;

купонні облігації номіналом 1000 грн з фіксованою купонною відсотковою ставкою 10 % на рік з погашенням через три роки. Поточна ринкова відсоткова ставка – 6 %. Обґрунтуйте ваш вибір.

Задача 2. Визначте номінальну ціну акцій, випущених акціонерним товариством, якщо статутний капітал становить 300 млн грн, а кількість випущених акцій — 2 млн шт.

Задача 3. Акція номіналом 1000 грн придбана за курсом 800, і за нею виплачується дивіденд 20 % річних. Визначте дивідендну дохідність акції.

Задача 4. Капітал акціонерного товариства від випуску акцій становить 30000 тис. грн, в тому числі 5000 – капітал за привілейованими акціями. Загальна кількість звичайних акцій 50000 тис. од. Визначити номінальну вартість акції.

Задача 5. Визначте коефіцієнт котирування акції, яка реалізована за ціною 1380 грн з балансовою вартістю 890 грн.

Задача 6. Визначити суму дивідендів, яку слід виплатити власникам простих і привілейованих акцій та вибрати фірму, яка найбільш повно може задовольнити вимоги своїх акціонерів.

<i>Показники</i>	<i>Фірми</i>		
1. Кількість простих акцій становить	25000	40000	18000
2. Кількість привілейованих акцій	5000	10000	8000
3. Номінальна ціна акцій	12	10	8
4. Розмір дивіденду по привілейованих акціях	12%	9%	11%
5. Загальна сума дивіденду	160000		

Задача 7. Визначити суму дивідендів, яку слід виплатити власникам простих і привілейованих акцій.

<i>Показники</i>	<i>Сума</i>
1. Кількість випущених акцій, шт.	20000
2. Акціонерний капітал, грн.	240000
3. Кумулятивні привілейовані акції, шт.	24000
4. Фіксований дивіденд по привілейованих акціях, %	9
5. Період попередньої несплати дивідендів, роки	1
6. Прибуток за звітний період, грн.	100000
7. Доля прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів, %	70

Тема 5. Аналіз ефективності функціонування валютного ринку

1. Поняття валюти. Конвертованість валют.
2. Методика аналізу валютних курсів.
3. Аналіз динаміки та структури золотовалютних резервів.
4. Аналіз операцій на валютному ринку.

Глосарій:

Валюта – грошова одиниця, що використовується у функціях світових грошей для вимірювання величини вартості товарів і у міжнародних розрахунках.

Валютний курс – ціна грошової одиниці однієї країни, виражена у валюті іншої.

Валютний ринок – сукупність обмінних та депозитних операцій в іноземних валютах, які здійснюються між юридичними та фізичними особами за ринковим курсом або процентною ставкою.

Валютні відносини – відносини, що складаються у міжнародному обороті в процесі функціонування світових грошей.

Валютна система – форма організації валютних відносин.

Конвертованість валюти - здатність національної валюти виконувати роль світових грошей, вільно і без обмежень обмінюватись на інші валюти.

Тестові завдання :

1. Збільшення ціни інших валют, вираженої в доларах, призвело до:

- а) здешевлення американських товарів для іноземців;
- б) подорожчання американських товарів для іноземців;
- в) здешевлення іноземних товарів для американців;
- г) не вплинуло на валютний курс.

2. При гнучкому валютному курсі долара до ієни, збільшення пропозиції ієн призведе до:

- а) збільшення імпорту японських товарів в США;
- б) зменшення ціни долара, виражену в ієнах;
- в) збільшення ціни долара, виражену в ієнах;
- г) не вплине на валютний курс..

3. Якщо при гнучкому валютному курсі рівень інфляції в країні нижчий, ніж у її основних торгівельних партнерів, то:

- а) її валюта зміцниться;
- б) її валюта девальвується;
- в) курс валюти не зміниться;
- г) немає правильної відповіді.

4. Громадяни країни, які збираються провести відпустку за кордоном, виграють від:

- а) зниження курсу національної валюти;
- б) зниження дефіциту платіжного балансу;
- в) зростання курсу національної валюти;
- г) курс валюти не вплине на вказані події.

5. Якщо валютні спекулянти на паризькій біржі прийшли до висновку, що курс ієни до долара буде підвищуватись, вони почнуть:

- а) продавати долари;
- б) купувати долари;
- в) купувати ієни;
- г) продавати ієни.

6. Валюта це –

- а) гроші іноземних держав та їх золотовалютні резерви;
- б) конвертована грошова одиниця, що використовується в міжнародних розрахунках;

- в) офіційні запаси іноземних грошей у ЦБ країни;
- г) національна грошова одиниця.

7. Коли говорять, що країна девальвувала свою валюту, то мають на увазі, що:

- а) країна відмовилась від золотого стандарту;
- б) купівельна спроможність її валюти знизилась;
- в) ціни валют, виражені у валюті даної країни, впали;
- г) ціни валют, виражені у валюті даної країни, зросли.

8. Прямий метод котирування при встановленні валютного курсу між гривнею та доларом – це метод, за яким базовою валютою є:

- а) гривня;
- б) долар США;
- в) все невірно;
- г) і долар і гривня одночасно.

9. Дефіцит платіжного балансу країни призводить до:

- а) подорожчання національної валюти;
- б) знецінення національної грошової одиниці;
- в) ніяких змін не відбувається;
- г) все невірно.

10. При гнучкому валютному курсі гривні до долара, збільшення валютних резервів НБУ призведе до:

- а) зміцнення курсу гривні;
- б) не впливає на курсоутворення;
- в) зростання обсягу імпорتنих операцій;
- г) зниження курсу гривні.

11. Якщо валютний курс національної валюти підвищується, то:

- а) вітчизняні товари за кордоном коштуватимуть дорожче;
- б) навпаки;
- в) ніяких змін не відбувається
- г) зміна цін відбувається залежно від інфляції.

12. Валютний курс це -

- а) ціна, яку платять у власній валюті за одиницю іноземної валюти;
- б) курс, при якому попит і пропозиція валюти співпадають;
- в) співвідношення цін товарів

г) все вірно.

13. Валютні інтервенції на валютному ринку можуть здійснювати:

- а) комерційні банки;
- б) валютні біржі;
- в) центральний банк
- г) все вірно.

14. Чи згодні ви з такими твердженнями:

а) країна, економічне зростання якої випереджає зростання її головних торговельних партнерів, може очікувати, що міжнародна вартість її валюти підвищується;

б) країна, в якій процентні ставки зростають швидше ніж в інших країнах, може розраховувати, що міжнародна вартість її валюти знизиться;

в) валюта країни подорожчає, якщо темпи інфляції в ній нижчі, ніж в інших країнах світу;

г) вільно плаваючі валютні курси визначаються грою пропозиції та попиту,

д) коли ціна фунта стерл. в \$ знижується, говорять, що долар знецінився по відношенню до фунта.

15. Уявіть собі, що ви займаєтесь валютними операціями. Як ви відреагуєте на такі повідомлення:

а) венесуельські запаси нафти виявились меншими ніж повідомлялося раніше;

б) на виборах в Канаді перемогла партія Суспільного кредиту, яка обіцяє зростання грошової маси і збільшення кредиту;

в) в США введені жорсткі обмеження щодо вивозу дороговартісних товарів;

г) розроблено технологічний процес отримання дешевої сонячної енергії з використанням канадського нікелю.

Завдання для розрахунків:

Задача 1. Попит на швейцарські франки та їх пропозиція складає:

Ціна франка в \$	Попит (млн. франків)	Пропозиція (млн. франків)
0,80	300	400

0,70	320	370
0,60	340	340
0,50	360	310
0,40	380	280

Визначити врівноважений валютний курс долара та швейцарського франка. Яка кількість доларів та швейцарських франків буде куплена на ринку.

Задача 2. Визначити крос-курси валют по відношенню до євро, якщо відомо:

1 євро = 1,2213 дол. США

1 ф. ст. = 1,5117 дол. США;

1 дол. США = 127, 21 японські ієни;

1 дол. США = 2,5428 швейцарських франків;

1 дол. США = 39,05 гривень.

Задача 3. Банк оголосив таке котирування валют : USD / UAH =39,0-39,05, USD / JPY = 127,21-127,25. Визначити крос – курси купівлі та продажу UAH / JPY.

Задача 4. При валютних операціях застосовуються наступні курси :

GBP / USD =1,5223 -1,5333,

EUR / USD = 1,2213 -1,2313

USD / JPY = 127,21 -127,25/

Завдання :

1. Голландський банк хоче купити 10 млн. дол. США в обмін на фунти стерлінгів. Яку суму фунтів стерлінгів має сплатити голландський банк.

2. Корпорація США отримала 23 млн. євро і хоче перевести цю суму в долари. За яким курсом буде здійснено цю угоду. Скільки доларів отримає корпорація.

3. Японський банк хоче купити в учасника фінансового ринку долари США на 870 млн. японський ієн. Скільки доларів отримає японський банк.

Тема 6. Аналіз фінансово-економічних показників якості життя населення

1. Аналіз ринку праці.
2. Основні соціально-економічні індикатори якості життя.
3. Аналіз впливу факторів державного регулювання.
4. Аналіз рівня життя населення.

Глосарій:

Бідність – економічне становище людей, які не мають мінімуму коштів для існування.

Безробітні — особи віком 15 років і старше, які не мали роботи на обстежуваному тижні, активно її шукали впродовж чотирьох тижнів та готові приступити до роботи впродовж наступних двох тижнів. До категорії безробітних також відносяться особи, які приступають до роботи протягом найближчих двох тижнів, знайшли роботу, чекають відповіді тощо.

Зайняте населення — особи віком 15 років і старше, які на обстежуваному тижні працювали хоча б одну годину з метою отримання оплати чи прибутку або були тимчасово відсутні на роботі.

Ефективна зайнятість характеризується використанням робочої сили без втрат, з найбільшим матеріальним результатом.

Повна зайнятість — такий стан суспільства, за якого фактичний рівень безробіття відповідає природньому рівню, тобто відсутній циклічний рівень безробіття в економіці.

Продуктивна зайнятість характеризує рівень зайнятості професійною працею; виражається відношенням кількості зайнятих професійною працею в матеріальному виробництві до загальної кількості трудових ресурсів (у відсотках).

Рівень безробіття (фактичний рівень безробіття) — співвідношення кількості безробітних і кількості робочої сили (у відсотках).

Рівень бідності — питома вага сімей (домогосподарств, окремих осіб), чий рівень споживання (доходів) нижчий за визначену межу бідності.

Рівень життя населення – забезпеченість необхідним запасом товарів і послуг, рівень споживання та задоволення раціональних потреб.

Рівень зайнятості визначають як відношення кількості зайнятого населення віком 15 років і старше до постійного населення зазначеного віку чи відповідної соціально-демографічної групи

Ринок праці – сукупність соціально-економічних відносин, які складаються у зв'язку з формуванням попиту та пропозиції на робочу силу.

Якість життя населення – сукупність показників, які характеризують фізичний, соціальний, культурний та духовний добробут населення. Завдання для самодіагностики

Тестові завдання:

1. Ринок праці є збалансованим, якщо коефіцієнт збалансованості дорівнює:

- а) 0,4;
- б) 0,5;
- в) 0,8;
- г) 1.

2. Тривалість життя, рівень освіти, рівень життя є складовими:

- а) індексу людського розвитку (ІЛР);
- б) індексу інтелектуального потенціала суспільства;
- в) людського капіталу на душу населення;
- г) коефіцієнта життєздатності населення.

3. Закон Оукена дозволяє:

- а) визначити рівень зайнятості;
- б) визначити рівень безробіття;
- в) визначити рівні зайнятості та безробіття;
- г) підсумувати економічні наслідки безробіття.

4. Децільний коефіцієнт відображує:

- а) співвідношення між середніми доходами 10 % найбільш і 10 % найменш забезпечених громадян держави;
- б) рівень бідності;
- в) рівень зайнятості;
- г) співвідношення між середніми доходами.

5. Коефіцієнт зміни прожиткового мінімуму є:

- а) особистісним показником оцінки ефективності праці;
- б) показником ефективності праці на рівні підрозділу;
- в) показником ефективності праці колективного рівня;
- г) показником, який вимірює вплив факторів державного регулювання.

6. Темп зростання витрат робочого часу є:

- а) особистісним показником оцінки ефективності праці;
- б) показником ефективності праці на рівні підрозділу;
- в) показником ефективності праці колективного рівня;
- г) показником, який вимірює вплив факторів державного регулювання.

7. Показник, який вимірює питому вагу сімей (домогосподарств, окремих осіб), чий рівень споживання (доходів) нижчий за визначену межу бідності – це:

- а) глибина бідності;
- б) прожитковий мінімум;
- в) рівень бідності;
- г) немає правильної відповіді.

Завдання для розрахунків:

Задача 1. На основі даних Державної служби зайнятості <https://www.dcz.gov.ua/stat/stattrend> проаналізувати тенденції ринку праці в Україні. Визначити коефіцієнт працевлаштування безробітних.

Показники діяльності ДСЗ

Показники	1 рік	2 рік	зміна значення	
			%	+ -
Всього отримували послуги, тис. осіб				
з них, мали статус безробітного, тис. осіб				

Всього отримали роботу, тис. осіб				
Працевлаштовано безробітних, тис. осіб				
<i>Працевлаштовано шляхом одноразової виплати допомоги по безробіттю, особи</i>				
<i>Працевлаштовано компенсацією витрат роботодавцю єдиного внеску, особи</i>				
Проходили професійне навчання безробітні, тис. осіб				
з них, в ЦПТО, тис. осіб				
Всього отримали ваучер на навчання, осіб				
Всього брали участь у громадських та інших роботах тимчасового характеру, тис. осіб				
Кількість осіб, охоплених профорієнтаційними послугами, тис. осіб				
<i>з них, безробітних, тис. осіб</i>				
Отримували допомогу по безробіттю, тис. осіб				
Кількість вакансій, тис. одиниць				

Задача 2. Мін ЗП 20__ - _____ грн, 20__ рік – _____ грн
Прожитковий мінімум 20__ рік - для працездатних осіб _____ грн, 20__ рік – _____ грн. Проведіть аналіз впливу факторів державного регулювання (мін ЗП та прожиткового мінімуму) на рівень життя населення.

Задача 3. Середня ЗП в 20__ році _____ грн., в 20__ році – _____ грн. Індекс інфляції в 20__ році ____ %. Проаналізуйте зміну номінального, реального доходу та купівельної спроможності грошей.

Задача 4. Порівняйте рівень життя та якість життя населення України з країнами Західної Європи, використовуючи основні соціально-економічні індикатори: індекс людського розвитку (ІЛР); індекс інтелектуального потенціалу суспільства; людський капітал на душу населення; коефіцієнт життєздатності населення;

обсяг реального ВВП на душу населення; реальна заробітна плата; споживання основних продуктів харчування на душу населення; природний приріст населення і середня тривалість життя; частка витрат бюджету на розвиток соціальної сфери; використання вільного часу.

Тема 7. Аналіз ефективності зовнішньоекономічної діяльності та платіжного балансу країни

1. Форми та види зовнішньоекономічної діяльності держави..
2. Аналіз експортно-імпортних операцій держави.
3. Платіжний баланс країни.
4. Аналіз платіжного балансу.

Глосарій:

Антиінфляційна політика (політика дезінфляції) – державне регулювання економіки, спрямоване на стабілізацію загального рівня цін.

Гістерезис безробіття – залежність величини природного рівня від зміни фактичного.

Інфляційний податок – витрати, що несуть фізичні та юридичні особи, які мають готівку або грошові заощадження.

Інфляція – стійке зростання цін, викликане порушенням макроекономічної рівноваги у суспільстві.

Монетарна або грошово-кредитна політика – комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на регулювання грошової пропозиції в країні.

Нерезидент – фізична або юридична особа, яка знаходиться за межами економічної території даної країни більше року (за винятком туристів, сезонних і прикордонних робітників, персоналу міжнародних організацій, іноземних посольств; команди кораблів, екіпажів літаків).

Платіжний баланс – статистичний документ, який описує всі грошові платежі, що надходять у країну через кордон, і перераховуються за кордон протягом певного часу (рік, квартал, місяць).

Потенційний ВВП – обсяг реального ВВП, який економіка виробляє в умовах повної зайнятості (природного рівня безробіття).

Резидент – фізична або юридична особа, яка знаходиться в даній країні більше року та має в ній центр свого економічного інтересу (ведення господарської діяльності та економічних операцій, право володіння майном).

Сальдо платіжного балансу – співвідношення між надходженням в країну іноземної валюти і її вибуттям за кордонб.

Контрольні запитання:

1. Що таке зовнішньоекономічна політика держави?
2. Охарактеризуйте особливості сучасного стану ЗЕД в Україні.
3. Надайте характеристику основних показників розвитку зовнішньоекономічного сектора країни.
4. Які державні органи займаються регулюванням зовнішньоекономічної діяльності?
5. Яка основна мета державного регулювання?
6. Що означає режим найбільшого сприяння?

Тестові завдання:

1. Складання платіжного балансу передбачає наявність такої пропорції:

- а) сума поточних і капітальних операцій дорівнює сумі фінансового рахунку та резервів;
- б) сума зведеного балансу дорівнює сумі резервів;
- в) кредитові операції дорівнюють сумі дебетових;
- г) усі відповіді правильні.

2. Мінімально достатньою вважається величина валютних резервів, здатна забезпечити оплату імпорту протягом:

- а) трьох місяців;
- б) шести місяців;
- в) одного року;
- г) трьох років.

3. Активний платіжний баланс сприяє:

- а) підвищенню курсу національної валюти;
- б) зниженню курсу національної валюти;
- в) не впливає на курс національної валюти;
- г) нема правильної відповіді

4. При пасивному платіжному балансі застосовуються такі валютні обмеження:

- а) контроль за діяльністю ринку позикових капіталів;
- б) заборона на інвестиції нерезидентів;
- в) обмеження ввезення валюти в країну;
- г) застосування примусових депозитів.

5. Основною складовою платіжного балансу є:

- а) рахунок операцій з капіталом;
- б) рахунок поточних операцій;
- в) фінансовий рахунок;
- г) стаття поточні трансфери.

6. В Україні відповідальність за складання платіжного балансу на законодавчому рівні покладено на:

- а) Національний банк;
- б) Міністерство економіки;
- в) Міністерство фінансів;
- д) Рахункову палату Верховної Ради України.

7. Платіжний баланс це:

а) статистична звітність резидентів даної країни про експорт та імпорт послуг за певний період;

б) статистична звітність про підсумки всіх економічних операцій резидентів даної країни з рештою світу за певний період;

в) статистична звітність резидентів даної країни про отримані довготермінові кредити від інших країн;

г) статистична звітність резидентів даної країни про всі операції, пов'язані з безоплатним наданням або одержанням цінностей, які призначені для поточного використання.

Завдання для розрахунків:

Задача 1. На основі даних НБУ та державної служби статистики щодо зовнішньоекономічної діяльності України проаналізувати:

1. Динаміку українського експорту та імпорту за останні 3 роки;
2. Частку країн у експорті української продукції;
3. Частку країн у імпорті продукції;
4. Динаміку зведеного балансу України;
5. Показники експорту, імпорту та зовнішньо торговельного обороту на душу населення.

Задача 2. Проаналізувати показники інтегрованості національної економіки, зокрема:

1. експортну квоту (визначається як відношення вартості експорту до вартості валового внутрішнього продукту за відповідний період);
- 2 імпортну квоту (визначається як відношення вартості імпорту до вартості валового внутрішнього продукту);
3. зовнішньо торгівельну квоту (визначається як співвідношення сукупної вартості експорту та імпорту поділеної навпіл до вартості валового внутрішнього продукту).

Тема 8. Аналіз індикаторів фінансово-економічної безпеки держави

1. Поняття, принципи, об'єкти та суб'єкти економічної безпеки.
2. Складові економічної безпеки та її загрози.
3. Показники економічної безпеки
4. Сутність та складові фінансової безпеки.
5. Індикатори фінансової безпеки

Глосарій:

Банківська безпека — це стан стійкої життєдіяльності, за якого забезпечуються реалізація основних інтересів, пріоритетних цілей банків, захист від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів незалежно від умов їх функціонування. Основним критерієм ефективності безпеки банківської діяльності є стабільність фінансового і економічного стану банку.

Боргова безпека держави - певний рівень державної внутрішньої та зовнішньої заборгованості з урахуванням вартості її обслуговування й ефективності використання внутрішніх і зовнішніх запозичень та оптимального співвідношення між ними, достатній для вирішення нагальних соціально-економічних потреб, який дозволяє зберегти стійкість фінансової системи країни до внутрішніх і зовнішніх загроз.

Бюджетна безпека - стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів.

Валютна безпека держави – це ступінь забезпеченості її валютними коштами, достатній для додержання позитивного сальдо платіжного балансу, виконання міжнародних зобов'язань, накопичення необхідного обсягу валютних резервів, підтримання стабільності національної грошової одиниці.

Грошово-кредитна безпека – це такий стан грошово-кредитної системи, який характеризується стабільністю грошової одиниці, доступністю кредитних ресурсів і таким рівнем інфляції, що забезпечує економічне зростання та підвищення реальних доходів населення

Загрози фінансовій безпеці держави - реальні та потенційно можливі явища і чинники, що можуть перешкодити реалізації пріоритетних національних інтересів України у фінансовій сфері, призвести до неефективності функціонування фінансової системи.

Економічна безпека держави – це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі та характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання.

Податкова безпека - забезпечення держави таким обсягом податкових надходжень, який є оптимально необхідним згідно з вимогами проголошеної економічної доктрини.

Тіньова економіка – це фактично неконтрольоване суспільством виробництво, розподіл, обмін і споживання матеріальних благ, цінностей та послуг.

Фінансова безпека держави – це стан фінансової системи країни, за якого створюються необхідні фінансові умови для стабільного соціально-економічного розвитку країни, забезпечується її стійкість до фінансових шоків та дисбалансу, створюються умови для збереження цілісності та єдності фінансової системи країни

Тестові завдання:

1. Безпека – це:

- а) стан захищеності життєво важливих інтересів особистості від внутрішніх і зовнішніх загроз;
- б) стан захищеності життєво важливих інтересів особистості, суспільства й держави від внутрішніх і зовнішніх загроз;
- в) стан захищеності життєво важливих інтересів держави від внутрішніх і зовнішніх загроз;
- г) стан захищеності життєво важливих інтересів особистості й держави від внутрішніх і зовнішніх загроз.

2. До елементів економічної безпеки відносять:

- а) забезпечення економічної незалежності; досягнення стабільності та стійкості національної економіки; здатність до саморозвитку та прогресу;
- б) забезпечення економічної незалежності; досягнення стабільності та стійкості національної економіки;
- в) досягнення стабільності та стійкості національної економіки; здатність до саморозвитку та прогресу;
- г) здатність до саморозвитку та прогресу.

3. Залежно від сфери виникнення виділяють такі види безпеки:

- а) соціальну та економічну;
- б) соціальну;
- в) економічну;
- г) національну.

4. Економічні інтереси – це:

- а) усвідомлена потреба;
- б) спонукальний мотив господарської діяльності;

в) усвідомлене прагнення економічних суб'єктів задовільнити певні потреби, що є об'єктивним спонукальним мотивом господарської діяльності;

г) усвідомлене прагнення економічних суб'єктів задовільнити певні потреби.

5. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства – це:

а) сукупність управлінських, економічних, організаційних, правових і мотиваційних важелів та інструментів для досягнення балансу інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища;

б) сукупність управлінських, економічних, організаційних, правових і мотиваційних важелів та інструментів;

в) важелі й інструменти для досягнення балансу інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища;

г) інструменти для досягнення балансу інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища.

6. Недержавний незалежний орган, створений за угодою або відповідним рішенням зацікавлених фізичних та/або юридичних осіб для вирішення спорів, які виникають з приводу цивільних і господарських правовідносин – це:

а) охоронні бюро;

б) пошукові агентства;

в) консультативні фірми;

г) третейський суд.

7. Загроза економічній безпеці – це:

а) економічні й інші умови, факти, що стались, в економічній та інших сферах діяльності, які здатні надати негативну дію на економічну безпеку суб'єкта господарювання;

б) економічні й інші умови, факти, що стались, в економічній та інших сферах діяльності, які здатні побічно надати негативну дію на економічну безпеку господарюючого суб'єкта в сьогоденні або найближчому майбутньому;

в) економічні й інші умови, факти, що стались, в економічній та інших сферах діяльності, які здатні прямо або опосередковано надати негативну дію на економічну безпеку суб'єкта господарювання в сьогоденні або найближчому майбутньому;

г) економічні й інші умови, факти, що стались, в економічній та інших сферах діяльності, які здатні надати пряму негативну дію на економічну безпеку суб'єкта господарювання в сьогоденні або найближчому майбутньому.

8. Порогове значення рівня «тінізації економіки»:

- а) не більше 30 % до ВВП;
- б) не більше 20 % до ВВП;
- в) більше 30 % до ВВП;
- г) 30 % до ВВП.

9. Відношення обсягу витрат енергетичних ресурсів в економіці до валового внутрішнього продукту країни – це:

- а) продуктивність енергетичної галузі.
- б) ефективність енергетичної галузі.
- в) енергоозброєність економіки.
- г) енергомісткість економіки.

Завдання для розрахунків:

На основі даних НБУ, Міністерства фінансів України та згідно з «Методичними рекомендаціями щодо розрахунку рівня економічної безпеки України», затвердженими наказом Міністерства економічного розвитку та торгівлі від 29 жовтня 2013 р. № 1277, розрахувати індикатори:

- бюджетної безпеки;
- боргової безпеки;
- безпеки грошово-кредитного ринку;
- валютної безпеки.

3. Завдання для самостійної роботи

Загальний обсяг розрахункової роботи до 10 сторінок. Розрахункова робота включає план, вступ, основну частину, список використаної літератури. Титульна сторінка оформлюється згідно зразка наведеного в додатку 1.

Розрахункова робота оформлюється на папері формату А-4. Рекомендується використовувати шрифт Times New Roman розміром 14 пт. Поля : верхнє, нижнє та ліве – 20 мм, праве – 10 мм. Звіт має бути друкованим і виконується українською мовою.

Розрахункова робота виконується студентом за відповідним варіантом, який визначається за порядковим номером студента у списку академічної групи.

Завдання 1. Центральний банк змінив норму резервування депозитів. Визначити, як дії Центрального банку вплинуть на величину грошової маси в країні.

Таблиця 1

Вихідні дані для розрахунку

№	Показники	Варіант									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Початкова норма резервування, %	4	7	6	8	7	6	9	10	6	5
2	Встановлена норма резервування, %	5	5	5	6	9	8	4	5	3	8
3	Депозити банківської системи, млн..грн	200	200	300	300	400	400	500	500	600	600

продовження табл. 1

	Варіант									
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	3	8	7	8	9	3	9	8	7	9
2	6	4	5	9	5	6	12	5	10	4
3	700	700	800	800	900	900	650	750	850	950

продовження табл. 1

№	Варіант									
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1	3	9	10	7	8	5	7	6	9	6
2	6	5	12	5	10	9	3	10	4	9
3	970	90	550	250	350	450	550	500	400	300

Завдання 2. На основі наведених даних визначити зміну номінального доходу, реального доходу та купівельної спроможності грошей.

Таблиця 2

Вихідні дані для розрахунку

№	Показники	Варіант									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Номінальний дохід базового року, тис. грн.	12,5	13,8	11,9	10,1	16,9	9,5	8,6	5,6	9,1	10,5
2	Номінальний дохід звітного року, тис. грн	14,6	15,9	15,3	14,1	18,2	10,3	9,9	6,8	10,7	11,5
3	Індекс споживчих цін, %	123	112	118	108	117	103	109	111	110	115

продовження табл. 2

	Варіант									
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	12,5	14,5	9,8	6,6	7,8	8,4	5,6	11,3	12,7	16,3
2	13,5	16,7	12,4	8,9	9,0	11,2	7,8	12,4	13,8	17,0
3	123	114	118	108	109	123	135	132	109	105

продовження табл. 2

№	Варіант									
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1	13,6	14,5	15,9	16,3	17,4	18,6	19,0	15,8	17,9	16,8
2	14,6	15,7	16,8	17,8	18,9	19,3	21,1	17,9	19,3	18,5
3	115	118	121	109	105	125	117	119	108	130

Задача 3. Визначити суму дивідендів, яку слід виплатити власникам простих і привілейованих акцій.

Таблиця 3

Вихідні дані для розрахунку

№	Показники	Варіант									
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Кількість випущених акцій, тис.шт.	25	16	46	23	49	50	55	25	30	40
2	АК, тис. грн.	250	80	200	230	490	550	810	100	150	200
3	Кумулятивні привілейовані акції, тис. шт.	2,5	1,6	4,6	2,3	4,9	5,0	5,5	2,5	3,0	4,0
4	Фіксований дивіденд за привілейованими акціями, %	6	7	8	10	11	10	9	7	9	8
5	Період попередньої несплати дивідендів, роки	2	3	1	2	3	1	1	2	3	2
6	Прибуток за звітний період, тис. грн.	57,3	28,9	41,3	58,9	37,8	65,6	58,9	88,5	76,7	47,6
7	Доля прибутку, що спрямовується на виплату дивідендів, %	50	40	30	70	80	90	70	50	60	30

продовження табл. 3

№	Варіант									
	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	15	41	54	28	38	45	67	38	66	85
2	260	82	208	280	380	550	1340	104	1320	850
3	1,5	4,1	5,4	2,8	3,8	4,5	6,7	3,8	6,6	8,5
4	6	7	8	10	11	10	9	7	9	8
5	2	3	4	2	3	2	1	2	3	1
6	58,3	18,9	46,3	54,9	39,8	55,6	48,9	83,5	77,7	39,6
7	30	40	50	60	70	80	80	60	40	20

№	Варіант									
	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
1	24	26	43	20	54	59	60	45	60	50
2	255	78	209	220	1080	590	120	100	180	200
3	2,4	2,6	4,3	2,0	5,4	5,9	6,0	4,5	6,0	5,0
4	9	7	8	11	10	9	7	7	8	5
5	2	2	4	2	2	1	4	2	5	2
6	77,3	68,9	49,3	88,9	47,8	66,6	98,9	288,5	176,7	47,6
7	40	50	30	60	90	80	60	50	60	40